

Uitnemend. Dat brengt ons weer op den goeden weg.

En waarom? — omdat Br. Wielenga nu zelf inzicht, dat het heel iets anders is, of ik eisch: *Keur mijn standpunt goed*, of dat ik slechts vraag: *Veroordel mijn standpunt niet*.

Keur ik toch zeker standpunt A in absolute zin goed, dan veroordeel ik daarmee mijn eigen standpunt B.

Maar zeg ik: Uw standpunt veroordeel ik niet, dan meen ik dat A en B. beiden kan, met preferentie voor ieder van zijn eigen standpunt.

En alleen bij deze zienswijze is hereeniging mogelijk.

Hij besluit:

Maar zegt ge, met dat al blijft het verschil, zij het dan ook slechts een verschil in methode van *Reformatie* bestaan, ik stem het toe en ik voeg er zelfs bij dat verschil is volstrekt niet gering. Met name voor de praktijk is het van grooten invloed. Dat valt niet te loochenen en mag niet verblinden.

Daarom moet het worden erkend: zal het ooit tot een *genuijne* Hereeniging komen, dan zal er van weersijden *zelfverloochening* moeten worden geöfend, geen verlooening van beginselen, maar toch niet weinig zelfverloochening.

Zelfverloochening ook in het doortrekken van de lijnen onzer inzichten tot in de uiterste consequentie op alle plaatsen en onder alle omstandigheden.

Inzonderheid heb ik hier het oog op wat tot nog toe van de zijde der „Doleerenden“ geschiedt.

Zij handelen, alsof alle Gereformeerden nog onder het Synodaal ikt zijn, alsof er geen Geref. Kerk, ontkenen aan het Synodaal Babel, ook met ergens bestaat. Dat is daarmee onze zelfverloochening op een harde proef stellen, moeten ze, denkt me, zeven wel gevoelen. Hoe zacht en lief ze het ook mogen voor mulieren, zoo niet ons bestaan zelf, dan toch onze wijze van ontstaan en bestaan, wordt daarmee veroordeeld.

Misshien herinnert ge u, dat ik reeds vroeger met het oog op gevallen als b.v. te Breda en Kampen de vraag heb gedaan: „is dat niet het weeten der zaak in een *voortijds* legitimisme gezocht?“

Tenzij ook zij dat leeren inzien, zal het onder sub. ja der voorwaarde gestelde geen gering bezwaar opleveren.

Of is immerzins, waar ze een standpunt voor *richtmatig*, zij het ook *minder zwaar erkennen*, inating in het doortrekken der lijn op alle plaatsen en onder alle omstandigheden toch onmogelijk?

Zonder mij de bevoegdheid toe te kennen daarop een beslissing af te nemen, laat ik u hooren, heb ik daarvoor toch wel een enkel woord.

Hierop kan het antwoord kort en afdoende zijn.

Tusschen den Collegialen band en den Gereformeerden kerkband is geen vereeniging mogelijk. Die twee sluiten elkaar uit.

Maar dit neemt niet weg, dat een Collegiale en een Gereformeerde kerkformatie zeer wel contractueel samen kunnen gaan.

Slechts dus men niemand dwang aan.

Men dwinge niemand die den collegialen band wenscht, om het zonder te doen; maar ook om den dwinge niemand die meent zich onder dien band niet te mogen buigen, om er toch zich onder te voegen.

KUYPER.

Voor Kinderen.

Na vele dagen.

III.

Zoo goed en zoo kwaad als 't ging zette Benjamin nu alleen zijn studie voort.

Op 't laatste bracht hij het zoover, dat hij redelijk lezen kon. 't Was wel jammer, dat hij geen boeken had om zich te oefenen en om van de kunst het rechte nut te trekken. Vooreerst moest hij zich behelpen met oude nieuwsbladen, scheurpapier enz. Veel van dat daarop stond vatte hij niet, temeer wij de geschiedenis vaak in de helft was afgescheurd. Maar toch was onze vriend niet weinig trotsch op en verblift met zijn kennis. Een enkel maal werd er kerk gehouden, of liever er waren zendingen die dit trouw deden, maar de slaven mochten slechts nu en dan komen. Bij zulke gelegenheden was Benjamin haast de eenige zwarte, die in den Bijbel kon nalenzen en uit het boek meezingen. En hij keek dan rond met een gezicht zoo deftig als ware hij de domine zelf. Dat zulk kerkgaan en dan nog zoo zelden niet veel uitwerkte, begrijpt gij.

Intusschen vergat onze neger niet wat hij den soldaat, zijn vroegeren leermeester, had beloofd. Hij had een vriend Thomas geheeten, en met dezen beproefde hij, hoever hij 't zelf al in de kunst van onderwijzen had gebracht. Thomas vond het wel erg moeilijk zooveel te leeren, maar aan den anderen kant was het toch ook heerlijk te kunnen lezen. Daarbij kwam, dat deze Thomas reeds in zijn jeugd den Heere had leeren kennen, en innig verlangde in staat te zijn zelf den Bijbel te lezen, dien hij eens van een zending gekregen en als een schat bewaard had.

Nu, als meester en leerling denzelfden kant uit willen, dan gaat het, dat weet iedereen, altijd goed, al zouden ook beide hinklaars zijn. Dat bleek hier weder. Zelfs leerde Thomas de leeskunst veel sneller dan Benjamin. Ook maakte hij er een goed gebruik van, door met den meester samen geheele hoofdstukken uit de Bijbel te lezen. 't Was het enige boek, dat zij hadden en de leerling gaf het dikwijls uit dankbaarheid voor eenige dagen aan zijn onderwijzer te leen.

En zoo werd het zaad des woords ook in het hart van Benjamin gestrooid om op zijn tijd te ontkiemen.

Nu moet ge weten, dat Benjamin, vóór hij met zijn onderwijs begon, aan Thomas dezelfde voorwaarde had gesteld als de soldaat hem zelf had gedaan, namelijk dat ook hij op zijn beurt een ander de leeskunst zou leeren. Zoodra mogelijk had Thomas daaraan dan ook voldaan, en zelfs aan meer dan één zwarten broeder zijn kunst beproefd. Boyen verwachting was dat gelukt, en daar bijna elk deed als aan hem was gedaan, en het leeren of liever 't onderwijzen al beter vloette, konden na eenige jaren een groot aantal negers lezen A! wat maar gedrukt was en onder hun bereik viel werd tot oefening gebruikt, en de meesten hadden tegelijk ook wat schrijven aangeleerd.

Tot zoover was alles gedgegaan. Doch nu kwam er een donkere woik opzetten.

Op zekeren avond ging de opzichter ook vrij laat — wat hij niet gewoon was — de herten der negers langs. Daar zag hij hoe hier en daar groepjes bijeen zaten, aandachtig luisterende naar een die in het midden had plaats genomen en voorlas. Hij kon zijn oogen en ooren niet gelooven. 't Kon niet waar weren. Waar en hoe hadden die negers dat geleerd? Hij moest en zou het weten! Met vloeken en scheldwoorden joeg hij de verschrikte negers uit elkaar en hun luttin in.

Den volgenden dag liet hij een der voorlezers bij zich komen, en vroeg wie hem dat leeren geleerd had.

De man aarzelde en zei eindelijk: „Thomas“. „Laat hem hier komen!“ riep de opzichter. Thomas kwam, en moest nu opblijven. Hij had het geleerd van Langen Benjamin.

Nu moest deze verschijnen en vertellen hoe alles gebeurd was.

„Ik zal u wel vinden“, sprak de opzichter eindelijk. „Wat doet een neger te lezen? Werken — dat is uw zaak. Hoort gij. Maar ik zal wel zorgen dat ge weer alleert wat ge geleerd hebt. Wacht maar!“

Wat die bedreiging beteekende werd den armen Benjamin duidelijk gemaakt en zelfs zonder lang wachten. Reeds den dag daarna werden de negers bijeengeroepen en hun met ruwe woorden verteld, dat het hun streng verboden was lezen te leeren of ooit meer iets te leeren. Wie dat weer doen dorst, zij de goddelooze opzichter, dien zou het gaan als thans Benjamin. En om dit duidelijk te maken werd deze voor aller oog gegrepen en met de zweep geslagen, tot het bloed bij zijn rug nederliep en hij van pijn ineensknop. Dat was het loon dat blanke menschen, die Christenen hetten, den heiden gaven, voor het goede werk door hem verricht.

(Wordt vervolgd)

VOOR WEEETGRACE LEZERS

Er is dan, zonnals we zagen, een taal die door allen verstaan en begrepen wordt, die men dus gebruikt als men niet alleen voor buren en vrienden, maar voor velen duidelijk wil zijn, b. v. als men een boek schrijft.

Die taal heeft dus haar eigen woorden, en zoo oppervlakkig beschouwd zou men allicht denken, dat het gemakkelijk is uit te maken welke woorden dan nu wel tot die *Nederlandsche* taal behooren; hoeveel woorden zij rijk, hoe groot haar schat is.

Maar wanneer iemand dat nu eens werkelijk gaat onderzoeken, dan raakt hij al gauw verlegen. Men kan wel zeggen: neem een woordenboek en ga zitten tellen. Maar — gesteld al dat iemand er 't geduld voor had — dan zou ik toch raden: bezint er gij begint.

Als ik even op mijn schrifttafel zie, bespeur ik daar woordenboeken zoo klein, dat ik ze in den zak kan steken ('t heeten dan ook *zak*-woordenboeken); en andere zoo groot dat ik niet graag, met één ook maar onder den arm, een uur zou wandelen. En dat verschil blijft, al neemt ge ook woordenboeken van dezelfde lettersoort en papier en formaat, en voor dezelfde taal. Het eene is soms zesmaal uitgebreider dan 't andere. Een jaar of wat geleden kwam er een nieuw woordenboek in 't licht. Toen liet een geleerd man mij een lijst zien van *vijftienhonderd* woorden, die in dat boek waren *overgelezen*, en nog liep het, geloof ik, maar over enkele letters!

Gij merkt dus al, vrienden, dat men maar niet kan zeggen: die woorden zijn getelde schapen en als de kool vol is, gaat de deur dicht. Nu daar zijn redenen voor, en laat mij u vooral zeggen, dat andere volken op dat punt even verlegen staan als wij.

In Frankrijk bijvoorbeeld is er nog altijd verschil in de taal van het land bestaat uit 45,000 of uit 140,000 woorden. Dit scheelt dus niet meer dan 95,000. Hoeveel woorden het Engelsch telt, weet eigenlijk niemand. Een groot Engelsch dichter, die vóór 3 eeuwen leefde, en Shakespeare 't heette, heeft in zijn boeken zoowat 15,000 woorden — verschillende altijd — gebruikt. Dit is, zegt men, ongeveer het derde deel van wat heel de taal rijk is.

Maar wie zal nauwkeurig zulke dingen bepalen? Al was 't alleen maar omdat er woorden zijn, die de een voor algemeen bekend houdt, terwijl de ander verklaart er nooit van gehoord te hebben. Jansen geleiden schreef ik eens in dit blad — misschien weten sommigen 't nog wel — iets over „gevelugde opkokers“. Wat „opkokers“ zijn weet ik zeer goed, omdat in mijn jeugd de opkoker of straatveger altijd op Nieuwjaar heel kwam wenschen, en een prent bracht met zijn naam en beroep er onder gedrukt. Maar 't bleek mij dat vele Amsterdammers toch niet wisten wat een „opkoker“ is. Zoo gaat het ook met woorden als „groefbagger“, „lijkbegrover“, „aanspreker“ — „baliekluisver“ „juuwerman“ en vele andere. De een begrijpt dadelijk wat er mee bedoeld wordt, de ander heeft er nooit van gehoord.

De eigenlijke redenen echter waarom 't zoo moeilijk te zeggen is, hoe rijk we zijn of hoe arm, hopen we later eens te bespreken. Want daarbij valt zeer veel op te merken, waar op 't oogblik geen plaats meer valt.

HOOGENDOORN.

1) Spreek uit Speelspieler. Er zijn ook van dien naam 16 spellingen!

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan Prof. Dr. A. KUYPER,
Redacteur van de *Heraut*.

Alfen, 19 November 1888.

Waarde broeder!

In uw nummer van 18 dezer stelt gij aan uwe lezers voor, dat Darby leerde, dat de kerk des N. V., evenals vroeger die des O. V., tot afval gekomen is; dat zij daarom ook evenals die des O. V. *afgeheuen* en *verworpen* is; dat er dus wel eene kerk des N. V. *geueest* was, maar dat zij thans niet meer is te vinden, tenzij dan als caricatuur. Verder intiemeert gij dan, dat het bij Darby zoowat moest worden als bij die Christenen, welke nu alleen aandacht overhouden voor de bekeering der enkele zielen.

Gij ontleent de stof voor uwe voorstelling waarschijnlijk aan Darby's stukje „Apostacy of the successive dispensations“ (1836), of „On the apostacy“ (1840), of „Thoughts on Romans XI and on the responsibility of the church“ (1844). Ik zal daarom — waar ik trachten wil aan te toonen, dat uwe voorstelling niet juist is — aanhalingen doen uit diezelfde drie geschriften.

Vooraf dient als algemeene opmerking, dat Darby spreekt over „dispensations“, wel te onderscheiden van „de kerk“ als zodanig. Wat hij met „dispensations“ bedoelt, verklaart hijzelf. „The dispensations themselves all declare some leading principle or interference of God, some condition in which He has placed man, principles which in themselves are everlastingly sanctioned of God, but in the course of those dispensations, placed responsibility in the hands of man for the display and discovery of what He was and the bringing in their infallible establishment in Him to whom the glory of them all rightly belonged. It is not my intention to enter into any great detail, but to show simply how in every instance there

was total and immediate failure as regarded man, however the patience of God might tolerate and carry on by grace the dispensation, in which man had thus failed in the outset, and further that there is no instance of the restoration of a dispensation afforded us, though there might be partial revivals through faith.“

Uit deze aanhaling blijkt, wat Darby's bedoeling is, wanneer hij het stukje „On the apostacy“ begint met: „I propose saying a few words on the very solemn subject of the apostacy of the dispensations.“

Op een andere plaats, waar Darby spreekt over „The state of the church“ (1842—43), zegt hij: „This expression: the Jews have been cut off“ is blamed. It is evident, that here the word „Jews“ must be taken in the sense of „the Jewish dispensation“, en eenige regels verder: „God will equally put an end to this dispensation, which (the Jews having been set aside) is characterized as „salvation unto the Gentiles.“ This is after all what Mr. Rochat (1) himself now acknowledges. I return to this infinitely solemn truth, which I have at heart to place before the eyes of Christians, namely, that you, Gentiles, have been put under a responsibility analogous to that of the Jews, that you have failed as they have, and that you will be cut off as they have been. I do not mean that the judgment of God will reach all the faithful individually, but the whole system, in which you are and of which you form a part, will be judged and destroyed as the Jewish system was.“

Uit een en ander is reeds bewezen, dat Darby's zeggen niet beteekende het afgeheuen zijn en niet meer bestaan van de kerk. Ten overvloede nog dit uit: „On the apostacy“ zelf. „We shall say a word on responsibility; but there can be no presumption, either strong or feeble, of the responsibility of the church, if there be no church. The existence of the church, therefore, is recognized, and that on earth.“ Het was Darby alleen te doen om te bewijzen „the plain fact of ecclesiastical apostacy, the revealed existence of that which determined the fate of the dispensation.“ Dat hij volstrekt niet redeneert als anderen doen: „de kerk is niets waard; wij moeten ons nu maar bezighouden met de enkele zielen“ bewijst een andere aanhaling uit „On the apostacy.“ „If some, attaching everything to the final salvation of the elect, say: if this (salvation of souls) is not affected by it, all the rest is immaterial and curious, and they do not know anything about dispensations, I answer that the salvation of the elect is not the great end of any Christian's thoughts, but the divine glory, and that God has been pleased to glorify Himself and display His character in these dispensations for the instruction of the church.“

Het is dus, niet waar? geheel iets anders de kerk, de gemeente zelve, op het oog te hebben of de bedeeeling, de organisatie, de huishoudelijke inrichting van het Christendom. Dat die in vervall is, geloof ik even zoo goed als Darby en ik. Gij meent nu door reformatie van dat *del* der kerk, hetwelk „de Gereformeerde“ heet, dit verval te moeten opheffen; en wij achten, dat de Schrift ons niet opdraagt zulk eene reformatie van een deel, die — de geschiedenis heeft het geleerd en zal het voortgaan te leeren — tot in het oneindige zich repeteert, in die repetitie zelve bewijzende, dat het voorgestelde doel nooit bereikt wordt. Wij achten ons wel door de Schrift geroepen om te reinigen van de vaten tot oer in het groote huis, om geve het God! te zijn in dat *groote huis* vaten tot eer, gehelligd, bekwaam tot gebruik des Meesters, tot alle goed werk toebedeeld; en om rechtvaardigheid, geloof, liefde, vrede na te jagen met hen, die den Heere aanroepen uit een rein hart (3 Tim. II: 20—22). Die laatste bijvoeging bewaart ons tegen het op onszelven blijven staan, gelijk de eerste bepaling ons bewaart tegen verontreiniging met de vaten tot oer. Uit het „groote huis“ uitgaan kunnen en willen wij niet. Wij gevoelen en dragen mee op ons hart voor God de droevige ellende, die in het huis heerscht, mee door het bestaan daarbinnen van vele kerken en kerkjes; en wenschen bewaard te blijven voor de aanmatiging, alsof wij naast of in het groote huis met zijne ellende een klein huisje moesten stichten of gesticht hadden waar alles, o zoo voortreffelijk! zou zijn.

Dit een en ander zal wel voldoende zijn om te rechtvaardigen mijne verklaring omtrent het „niet juiste“ van uwe voorstelling. Ik zou u wel willen verzoeken uwe lezers van deze verklaring en bijgevoegde gronden mededeeling te doen; en verwijs ieder, die gaarne het rechte verlangt te weten omtrent Darby's beschouwing over de kerkelijke kwestie, naar de „Collected Writings of I. N. Darby“, London, G. Morrish, 24 Warwick Lane, vols. I, IV, XIV en XX, welke vier deelen het punt van „de kerk“ op verschillende wijzen toelichten, en tevens weergave bevatten van hetgeen door anderen daartegen is aangevoerd.

In weerwil van ons verschil als altijd,

Uw u. lijf, br. in Chr.

H. J. LEMKES.

[We danken den heer Lemkes voor zijne uitvoerige opmerkingen, die echter, zoodra we onderscheiden tusschen het „groote huis“ en de zichtbare kerken, onze voorstelling intact laten. Red.]

1) Het stuk was een antwoord aan Mr. Rochat.

Gereformeerde Gezindheid.

Ned Geref. Kerken.

VERBODEN: Anjona, E. Elina te Bennekom, K. Fernhout te Zwartsluis, J. H. Houtagers te Kootwijk en W. Ringnald te Harmelen. — Vissingen, J. Vlag te Leiderdorp, P. Fortuin te Barendrecht, D. Bommira te Zwolle en C. S. Sleeswijk Visser te Rijnsdorp.

DIREKTAL: Wommels en Hilhard, G. H. Van Kas teel te Kollum, D. C. P. Sluiter, cand. aan de Vrije Universiteit en J. v. d. Velden te Buitenspoel.

TWEEDE: Dokkum, J. Olinga te Aarlanderveen en L. Wagenaar te Heeg.

BEROEPEN: Koudelker, J. Teres te Wessing-Saaver — Oosterveen e. a., L. Rijnberg te Ternaard — Dekkum, J. Olinga te Aarlanderveen. — Bodegraven, A. Van Schelven, emer. pred. te Oude-Wiering — 's-Graveland-Capelle e. a., en Sprang, W. Raman, emer. pred. — Barneveld, A. Vogel, Chr. Gref. pred. te Zalk. — Breda, D. C. P. Sluiter, cand. aan de Vrije Universiteit.

AANKOMEN: St. Anna Parochie, R. H. Pel, cand. aan de Vrije Universiteit.

REDAKTIE: Groningen, J. J. Westerbeek van Beren te Midrecht. — Hoogeveen, C. W. J. Van Lummel te Waarder. — Amstelveen, G. H. Van Kasteel te Kollum.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

AANKOMEN: Rouwen, J. A. Van Anken te Hoogeveen.

Synodale Genootschapskerk. ZWARTSLUIS: Kial e. a., L. Balk te Sebbelheuren, R. Dijksterhuis te Huma, H. D. Evers te Sappemeer, G. Th. Gerritsen te Rolde, J. Schuiling te Schermer, en R. E. Wieringa te Oostervierum. — Velsen, W. Van

den Beke Callert's te Biscelinge, C. L. Van den Broek te Heilo, P. C. A. Halpin te Den Bommel, F. Kijfshelb te Hoerelaken, A. Lagerweij te Hoogeveen, I. Van Waardenburg te Kolderveen. — Herwen, I. Van Oostburg te Ingen, L. L. Fortuin Drongelover te Neede, J. Th. J. Van Goens te Huizen, H. G. Kist te Oosthuizen, J. P. D. Van Veen te Lobith en W. N. Wolterink te Westervoort.

DIREKTAL: Schoonhoven, J. Bolkestein te Ter Aar, J. Draaisma te Wijk en P. H. Verschoor te St. Pancras.

TWEEDE: Metereen, N. E. Den Burger en G. Mansveld, cand. te Utrecht. — Lienden, F. Kijfshelb te Hoerelaken en A. J. Loois te Veenendaal.

TOEGEGEVEN: Brandwijk, N. E. Den Burger, cand. te Utrecht. — Vledder, F. A. Van der Schuer te Wijdene. — Cubusd en Waaxens, H. Pop te Haagestein.

BEROEPEN: Garderen, F. J. C. Schook te Andel. — Opende, Waardenburg te Kolderveen. — Litten, Katendijke en Gillaarsboek, A. Timmerman, cand. te Wolterstijl. — Looen op Zand en Loonschendam, J. H. Wessink te Benschop. — Zeerijp, M. L. Sanders te Sluipwijk. — Tullen 't Waal en 's Gravenpolder, G. Mansveld, cand. te Utrecht. — Allmar, D. J. Karres te Brumise. — Berkenwoude, P. C. A. Panteloo, cand. te Amstelveen. — Amstelveen, J. Van den Burgen te Giesdorp. — Breda, J. W. Berckbach van der Sompel te Harveld. — Rijssen, G. Van Dorssen te Varsseveld. — Hemmen, A. W. Hout te Sittard. — Garmen, A. I. Loois te Veenendaal. — Groot Lindt e. a., W. E. Noordink te Opende.

AANKOMEN: Amsterdam, F. E. Daubanton te Heemstede. — Schierpenisse, A. Lagerweij te Hoogeveen. — Vries, C. A. Klinkenberg te Beuningen. — Lelismond, J. C. Prima te Werkhoven. — Sommeledijk, H. J. Westrik te Oud-Vossemeer.

REDAKTIE: Boskoop, J. D. Fortuin Drongelover te Neede. — Dussen, A. Lagerweij te Hoogeveen. — Garderen, F. J. C. Schook te Andel. — Lunteren, H. Van Griesdijk, te Burgwerd. — Nigtevecht, J. P. Haulik te Harderwijk. — Elburg, J. Bolkestein te Ter Aar. — Eindhoven, M. J. C. Wolff te Ommen. — Savoren, A. Timmerman te Wolterstijl. — 's Graveland, S. Dijkstra te Hilversum.

and Ger. Kerk.

REDAKTIE: Rijssen, D. Wijting te Kampen.

Advertentien

Het behaagde den Almachtige heden, na een korte, doch hevige ongesteldheid, van mijne zijde weg te nemen, mijn geliefden Echtenoot

JOHANNES PIETERS HIEMSTRA,

in den ouderdom van 74½ jaar.

T. L. WIJNIA.

Wed. J. P. HIEMSTRA,

en Kinderen.

Hilfsdard, 21 Nov. 1888. (407)

Binnen enkele dagen verschijnt:

„Gedenkt den Sabbatdag, dat zij dien heiligt.“

Rapport en Advies

in zake de heiliging van den Dag des Heeren,

ingediend bij de Synode der Christ. Gereform. Kerk, gehouden te Assen, en op Haar last algemeen verkrijgbaar gesteld door hare commissie ad hoc.

Prijs 20 Cents. Bij getallen van meestens 25 Ex. à 10 Cents.

Snoodige opgave wordt beëldt verzocht.

Leiden. D. DONNER.

De beste orgels voor kerken,

als zijnde het schoonst en krachtigst van

getal, zijn de HARMONIUMS van ALEX-

ANDRE, PERE et FILS, gebouwd in massief

eikenhout aan.

Vraag de geïllustreerde prijs-courant aan

Th. J. JANSSEN, te 's-Hertogenbosch, en M. R. BREEBAART, Damrak No. 23, Amsterdam,

agenten voor Nederland. (380)

Amerikaansche Orgels.

Steds voorhanden grote sortering Ameri-

caansche Orgels, in alle prijzen en verschillende

modellen, voor Huis, Zaal en Kerk, in het

Piano- en Orgel-Magazijn

van

G. A. GOLDSCHMEDING,

Warmoesstraat 141, Amsterdam.

Roofdagenschap der Estey-Orgels.

Het Calvinisme

en de Kunst.

REDE

BIJ DE

OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT

DER

VRIJE UNIVERSITEIT

op 20 October 1888

DOOR

DR. A. KUYPER.

Prijs f. 0.90.

Amsterdam. J. A. WORMSER.

EN besluite tot geenerlei verlichting, alvorens zich van de

enorme lichtkracht en lage prijzen onzer

WENHAM-ECLIPSE-GASLAMPEN

te hebben overtuigd.

VAN DEN BERG & Co.,

Prins Hendrikdijk 163, Amsterdam.

Bijzonder geschikt voor Localiteiten, Fabrieken, op Winkelkasten.

De Handelsdrukkerij en Boekbinderij,

van

J. A. KNUPPE,

22 Oostmolensstraat 22

ROTTERDAM,

wordt voor alle voorkomend DRUK- en BINDWERK beëldt aanbevolen. Spoedige

levring. — Billijkste prijzen. — Ambereend werk.

Fabriek van SCHRIJFBOEKEN in alle verlangde linaturen. Bijzonder wordt de aandacht gevestigd op H.H. Onderwijzers der Christelijke scholen voor de levering van hunne

benodigde schoolschriften, welke op mijne inrichting vervaardigd worden, van af f. 1.80

per 100 (goed papier) tot hooger prijzen, waarvan monsters en prijsopgaven bereidwillig

franco wordt toegezonden.

Elke bestelling, hoe gering ook, wordt franco uitgeveerd.

GEDRUKT TER KON. NEDERL. STOOMDRUKKERIJ, WARMOESSTRAAT 100 AMSTERDAM.

Vrije Universiteit.

Dezer dagen ontving ik door Br. Van Kammen uit Kollum de som van f. 25 van de Halve-stuivers-vereeniging. Daarbij werd de dankbare herinnering in mij verlevendigd, dat in een jaar tijds door deze vereeniging f. 200 voor het Hospitium en het Studie-fonds is bijgedragen. Waarlijk, de macht van het kleine onder den zegen des Heeren is groot. Uit onderscheiden plaatsen heb ik in het afgelopen jaar de verrassende blijken daarvan mogen ontvangen. Te Rotterdam, waar deze vereeniging reeds eenige jaren bestaat, werd in dit jaar voor het Studie-fonds bijna f. 1300 ingezameld. Uit den Haag, vanwaar mij de twee eerste driemaandelijksche stortingen werden gezonden, ontving ik f. 200. Uit Haarlem en Maassluis ieder f. 100. Uit Groningen f. 50; uit Hilversum f. 41; uit Delft f. 25.

Die som, werd bijna geheel uit kleine giften en contributien bijeengebracht. En terwijl zoo steeds in breeder kring de hartelijke toegeneigtheid ook voor ons fonds zich uitstrekt, mogen wij den moed wel hoog houden, en ons later sterken in het vertrouwen, dat, onder vele en velerlei tegengedenken de Heere ons kennelijk zijne verbeurde gunst niet wil onthouden. En dat is ons genoeg. Ja dit alleen zij onze verwachting, dat Hij 't ons aan niets zal doen ontbreken. Daarom ook zullen wij den dag der kleine dingen niet verachten. Hij make er ons een gedurigen en steeds overvloediger lof van!

Mij dunkt, er zullen nog wel meerdere handen en harten zijn, die ons willen sterken. Er zijn nog zoovele plaatsen, waar deze „dienst in het kleine“ in den naam des Heeren kan en moet ondernomen worden. Wie wil er een begin met maken?